

HRVATSKI *glasnik*

Godina XXIV, broj 44

6. studenoga 2014.

cijena 200 Ft

Uručene vjerodajnice zastupnicima Hrvatske državne samouprave

Foto: Kristina Goher

3. stranica

Susret crkvenih pjevačkih zborova

7. stranica

Hrvatski otok u bučnome velegradu

10. stranica

Svečevanje četarskih orgulov

11. stranica

Komentar

DUŽNOST I ODGOVORNOST

Prilikom utemeljenja narodnosnih samouprava izabrani zastupnici prisegli su da će tijekom obavljanja zastupničke dužnosti biti vjerni svojoj nacionalnoj zajednici, da će postupati savjesno i svim svojim snagama raditi na očuvanju i razvitku materinskog jezika, tradicija i kulture hrvatske zajednice. Moj kolega Stipan Balatinac u prethodnome broju tjednika skeptično se zapitao koliko je samouprava izreklo prisegu na hrvatskome jeziku. U svim je poslovima početak odlučujući jer ako je na samom početku nemar, ne uzima se dovoljno truda, ako već početak nije obavljen na najbolji mogući način, kako će se nastavljati dalje? Sjetimo se samo koliko je odlučujući početak u konačnom uspjehu kod nekih športskih utrka. To je tako i u drugim poslovima. Možda neki zastupnici smatraju čemu izgovoriti jedno te isto dva puta? Čemu? Radi sebe, koji smo pripadnici hrvatske narodnosti, radi svojih birača, radi poštivanja narodnosnog jezika i svega onoga što stoji u prisezi. Možda mnogi zastupnici zaboravljaju da preuzimanjem vjerodajnica, davanjem prisege uzimaju na sebe određenu odgovornost i dužnost, ne shvaćaju da od trenutka izgovaranja teksta prisege sa svojim imenom postaju zastupnici jedne zajednice, jedne organizacije, jednog naroda i svi njegovi postupci u privatnom životu, u narodnosnoj politici stvaraju sliku o zajednici koju on zastupa. Zastupnici trebaju odgovarati svojim biračima, koji su pripadnici nacionalne manjine, koji su dali glas za kandidata u kojeg se uzdaju i očekuju od njega da svoju dužnost obavlja odgovorno. Dva su vrlo važna pojma u zastupništvu DUŽNOST i ODGOVORNOST. Biti zastupnikom, neka je vrsta dužnosti, a dužnost Rječnik hrvatskoga jezika ovako objašnjava: „odnos koji čovjeka obvezuje da čini ono što se podrazumijeva, obveza“, a obvezu tumači ovako: „ono što obvezuje, što se mora napraviti zbog propisa, društvenih ili moralnih norma ili danih obećanja...“. Zastupnici su dali obećanja u prisezi pa tako primili na sebe dužnost. Dužnost se odnosi na sve dužnosti koje obavljaju izabrani zastupnici, odnosno dužnosnici u skladu sa svojim mandatom. U obnašanju svojih dužnosti trebali bi djelovati u javnom interesu, u našem slučaju u interesu hrvatske narodnosti, a ne u interesu pojedinaca ili skupine pojedinaca, nadalje izabrani zastupnici trebali bi obnašati svoje dužnosti savjesno i odgovorno te da odgovaraju javnosti za sve svoje odluke. Odgovornost ne bi trebala biti posljedica, nego uzrok, jer odgovornost vrlo je važna vrlina u postizanju moći, sreće i uspjeha, jer jedino pomoću nje možemo uzimati svoju sudbinu u svoje ruke. Dakle, sposobnost čovjeka da osjeća svoju odgovornost od ključnih je elemenata sreće i uspjeha. Ako većina naših zastupnika raspoláže sposobnošću osjećaja svoje odgovornosti i svoju dužnost obnašat će odgovorno, naša zajednica zasigurno će postići mnogo uspjeha.

Bernadeta Blažetin

Glasnikov tjedan

Građani su stavili pod upitnik širenje poreza na telekomunikacijske usluge, zbog čega se on u ovom obliku ne može uvesti, dakle treba promijeniti prijedlog zakona koji je sada pred parlamentom, kazao je u petak ujutro, 31. listopada, premijer Viktor Orbán u intervjuu na Radiju Kossuth u emisiji 180 minuta. Mađarska je vlada prijedlogom zakona koji je trebao ići na glasovanje pred parlament, sredinom studenoga, željela uvesti porez na preuzimanje po-

mišljenoga poreza, nego tek kao korak nazad i pronalaženje načina kako bi se on ipak u drugom obliku ostvario, nakon spomenutih nacionalnih konzultacija, za koje je najavljujući ih, premijer Orbán kazao kako će dugo trajati. On je u svojoj izjavi naglasio kako se ništa ne može uvesti u ovim okolnostima, misleći na nezadovoljstvo mađarskih građana iskazano prosvjednim okupljanjima.

S druge strane oporba i nezadovoljnici sadašnjom vladajućom politikom, naglašavaju kako je mogući porez na internet znak autokracije vlade premijera Orbána. Napomenimo kako je prosvjed organizirala skupina s Facebooka koja ima više od 200 tisuća pristaša. Oni se ne protive samo uvođenju spomenutoga poreza nego naglašavaju kako bi se njegovim uvođenjem

Građani su stavili pod upitnik širenje poreza na telekomunikacijske usluge, zbog čega se on u ovom obliku ne može uvesti, dakle treba promijeniti prijedlog zakona koji je sada pred parlamentom, kazao je u petak ujutro, 31. listopada, premijer Viktor Orbán u intervjuu na Radiju Kossuth u emisiji 180 minuta.

mogla ograničiti temeljna demokratska prava i slobode, što bi Mađarsku još više udaljilo od europskih stečevina, te u svojim priopćenjima dodaju kako bi porez na internet narušio pravo slobodnog pristupa internetu, produbio digitalni jaz između gospodarski snažnijeg i slabijeg sloja mađarskoga društva te ograničio pristup internetu siromašnim školama i sveučilištima.

U petak je premijer Orbán i imenovao europskoga parlamentarnog zastupnika Tamása Deutscha odgovornim za nastupajuće siječanjske «nacionalne konzultacije». Vlada želi na što većem broju foruma čuti što više mišljenja o spomenutom porezu, o zakonskoj regulativi glede interneta i financijskim pitanjima oko toga te provesti stručna usuglašavanja s pružateljima internetskih usluga.

Branka Pavić Blažetin

Uručene vjerodajnice zastupnicima Hrvatske državne samouprave

U kapelici Nacionalnoga sveučilišta javne službe, bivšeg Ludoviceuma, 28. listopada u prijepodnevnim satima uručene su vjerodajnice narodnosnim zastupnicima bugarske, hrvatske, poljske, njemačke i rusinske zajednice, a poslije podne armenske, grčke, rumunjske, srpske, slovačke, slovenske i romske zajednice. Poziv na svečanost dostavljen je za 267 zastupnika. Vjerodajnice prijepodne uručile su zamjenica Državnog izbornog povjerenstva Éva Bozsóki i predsjednica Državnog izbornog ureda Ilona Pálffy, poslije podne predsjednik Državnog izbornog povjerenstva András Patyi i Ilona Pálffy.

Gđa Bozsóki naglasila je kako, sukladno Temeljnome zakonu, narodnosne zajednice u Mađarskoj imaju pravo za očuvanje i njegovanje samosvojnosti, jezika i kulture, te osnovati mjesne, teritorijalne i državne samouprave, te je dodala

Osim Jože Đurica, Zoltana Gabora Győrvárija, Franje Pajrića i Edite Horvat Pauković, svi su zastupnici buduće Skupštine Hrvatske državne samouprave preuzeli vjerodajnice.

Hrvatske samouprave jesu: Marijana Balatinac dr. Al-Emad, Stipan Balatinac, Arnold

Barić, Anica Popović Biczak, Stjepan Blažetin, Jože Đuric, Rajmund Filipović, Ana Gojtan, Mirjana Grišnik, Ivan Gugan, Gordana Gujaš, Josip Ladislav Gujaš, Zoltan Gabor Győrvárija, Vinko Hergović, Angela Šokac Marković, Joso Ostrogonac, Franjo Pajrić, Edita Horvat Pauković, Šandor Petković, Robert Ronta, Đurđa Sigečan, Jozo Solga, Geza Völgyi.

Osim Jože Đurica, Zoltana Gabora Győrvárija, Franje Pajrića i Edite Horvat Pauković svi su hrvatski zastupnici preuzeli vjerodajnice. Osnivačka sjednica budućega saziva Skupštine Hrvatske državne samouprave bit će u subotu, 8. studenoga u 10 sati, u prostorijama HDS-ova Ureda.

Kristina Goher

kako na izborima 12. listopada osnovano je 2143 mjesne narodnosne samouprave, 60 teritorijalnih narodnosnih samouprava, a narodnosni su birači izabrali 267 zastupnika 13 državnih narodnosnih samouprava. „Kao rezultat narodnosnih izbora vi, kao izabrani zastupnici, ubuduće ne zastupate samo kandidacijsko tijelo nego narodnosne birače cijele države“ – istaknula je gđa Bozsóki.

Rezultati državnih narodnosnih izbora u subotu su stupile na snagu. Sukladno tomu, državna skupština armenske, bugarske, grčke, poljske, rumunjske, srpske, slovenske i ukrajinske zajednice ima 15 zastupnika, hrvatska i slovačka 23, njemačka 39, a romska 47.

Zastupnici budućega saziva Skupštine

OBAVIJEST

Osnivačka sjednica budućega saziva Skupštine Hrvatske državne samouprave bit će održana u subotu, 8. studenoga 2014. godine u 10 sati, u prostorijama HDS-ova Ureda, u Budimpešti. Ulica Biró Lajos broj 24.

Sukladno odredbama Pravilnika o organizaciji i djelovanju Hrvatske državne samouprave te stavku (1) članka 88 Zakona o pravima narodnosti iz 2011. godine za osnivačku sjednicu Skupštine Hrvatske državne samouprave voditelj Ureda HDS-a, Jozo Solga predlaže sljedeći dnevni red:

1. Izbor članova Odbora za provjeru mandata;
2. Izvješće o rezultatima provjere mandata;
3. Rasprava o Pravilniku o organizaciji i djelovanju HDS-a;
4. Izbor predsjednika, odluka o primanjima;
5. Izbor zamjenika predsjednika, odluka o primanjima;
6. Izbor članova Odbora za gospodarstvo, financije i nadzor i ostalih odbora sukladno Pravilniku.

Intervju

Izvukli smo maksimume iz postojećeg stanja

Razgovor vodila: Branka Pavić Blažetin

Nastavak Intervjua iz prošloga broja Hrvatskoga glasnika, broj 43, 30. listopada 2014.

Što smatram neuspjehom, a to dijelom pripisujem i sebi, iako ja osobno i oni koji su radili na tom projektu puno su učinili da u najprestižnijim gimnazijama u Kaniži, tamo gdje ima i učeničkog doma i oni bi jedan razred pokrenuli da je minimum 12 učenika okupljeno za hrvatski jezik, za učenje hrvatskog jezika. Treba znati da u toj gimnaziji ima preko 30 hrvatskih učenika iz okolnih mjesta, dakle tu ne bi trebao biti nikakav problem. Isti je problem kod premontrejskih sestara u Sambotelu gdje su također voljni otvoriti što više, tamo je državni ured već dao sve dozvole, imaju sve planove, nastavni plan, sve imaju, tako da i u tome je naša škola u Pečuhu odigrala veoma važnu ulogu jer su kopirali manje-više taj sistem. Dakle mi smo sve učinili i tu smo također doživjeli jedan debakl jer, ne znam zašto, ne žele upisati svoju djecu u te gimnazije. Ja sam išao putem onim što mi je vodio da daleko je Budimpešta, daleko je Pečuh, roditeljima je to materijalno teško, da ipak ne izgubimo tu mladež, jer ja, ako netko pozna mene i zna moj životni put, onda on zna, ako i ne zna, onda taj nije u toj našoj branši da sam 40 godina bio u folkloru, dakle ako netko kaže da ja ne volim folklor, običaje, glazbu, ples, narodne nošnje i sve to skupa, onda vjerojatno nije upućen u te naše stvari i sad ja mislim da bi ljudi trebali razmisliti da li je budućnost tamburanje i ples ili je to hrvatski jezik, i to možda hrvatski standardni jezik i, daj, Bože, da još i svatko govori i svoje narječje.

Gospodine Hepp, vi ste nam tu zapravo ocrtao u prvom redu segment kulturne autonomije Hrvata u Mađarskoj i procese koji su se odvijali u zadnjih osam godina u okviru proširenja kulturne autonomije i preuzimanja određenih institucija pod nadležnost Hrvatske državne samouprave. To su bile dijelom institucije koje ste više-manje i morali preuzeti i željeli preuzeti. Mnogi su vas optuživali u zadnje četiri godine, a sada kažu da ste previše čvrstom rukom, da tako kažemo, vodili skupštinu HDS-a. Koliko je to bilo potrebno da bi se određeni programi ostvarili, da bi se određeni projekti realizirali?

Znate što, ja u svojoj praksi, i to je životno iskustvo moje da ako je jedno tijelo kao što je to Državna samouprava ma koliko bilo i negirano od strane nekih u zadnje dvije godine, tako reći odradilo je svoj zadatak i oni koji nisu došli za dvije godine, nisu došli i sada pušu vjetar nek' malo razmisle. Čvrstom rukom voditi što podrazumijevate pod tim, ali ja sam nastojao da sve ono što Skupština odluči, sve ono što je dobrobit za Hrvate u Mađarskoj, neka se to ostvari. Ako je netko ulazio u neki projekt gradnje nečega itd., to treba znati da je krvav posao. Jednostavno to je više stotina milijuna forinti, ili to izvući iz mađarske države, ili to izvući dijelom iz naše matične domovine. Pa da vam ne kažem koliko je bilo tu peripetija oko toga, i sad opet, nešto sam zaboravio na kraju a isto je to nešto vezano uz ustanovnu pozadinu, ja mislim da ustanovna pozadina nije samo dio kulturne autonomije, već to je dio politiziranja prema većinskoj naciji. I možda nije ni to slučajno što kada je prije sedam godina osnovan tzv. Savez, i to na našu inicijativu, Savez državnih manjinskih samouprava, da smo mi bili centar i još dandanas dok ne dam otkaz, ali to mogu samo onda kad bude novih predsjednika, i ja sam u drugom mandatu bio i predsjednik i sve preko nas je išlo prema vladi i mi smo usuglašavali mišljenje svih ostalih, što je dijelom uspjelo, dijelom nije jer, normalo, onaj koji nema škole, njemu ne boli isti prst kao ostalima koji ne samo škole nego ustanove itd. Počeli smo projekt, športsko dvorište u Pečuhu u Miroslavu Krleži, što je izostalo iz onoga glavnog obnoviteljskog projekta i pošto se zna da vrtić i škola odnosno gimnazija dosta su udaljeni jedno od drugoga i roditelji po danu ako su imali dvoje djece, putovali su po 15 kilometara po gradu da ih vukare lijevo, desno. Pošto je ispod

Mišo Hepp, hrvatski parlamentarni zastupnik, priseže.

škole, odnosno u školskom dvorištu postoji jedna zgrada koja je i inače bila vrtić, sad se koriste time baptisti za mladež s posebnim potrebama, i sad smo to zamijenili za jednu sličnu ustanovu i sada pokušavamo to obnoviti. Ako zbrojim europske natječaje onako ugrubo, onda smo preko milijardu forinti, dakle u tih osam godina uspjeli dobiti.

Kada govorimo o proračunu, od 2006. kada ste vi postali predsjednik, kroz prvi vaš mandat predsjednika Hrvatske državne samouprave, preko drugog mandata do njegova kraja, preuzete su velike institucije kao što je pečuška škola. Institucije s velikim proračunom, velikim brojem djelatnika. Time se i odgovornost vrhovnog političkog tijela Hrvata u Mađarskoj, da ne kažem udvostručila udeseterostručila. Proračunu u 2014. godini je milijardu dvjesto pedeset i nešto milijuna forinti. Briga o ljudima koji su zaposleni u institucijama HDS-a, grubo ću reći, sigurno oko 250 djelatnika, odgovornost je narasla. Kako vidite, koliko ove proračunske i ljudske brojke, su odgovornost zastupnika Skupštine Hrvatske državne samouprave.

Sustav funkcionira tako da Skupština kao političko tijelo, najviše političko tijelo Hrvata u Mađarskoj, donese odluke. Sad u kojem postotku za ili protiv ili suzdržanih, ako se prihvati i s jednim plus glasom, onda to se mora izvršiti. Ali odgovornost je na predsjedniku, jer nijednog skupštinaru ako dođe državno odvjetništvo, ili neki koji pregledavaju nas stvarno da vam ne kažem pred izborima tjedan dana su se najavili, državno računovodstvo, da napravimo izvješće o zadnje četiri godine itd. Pa sad blokirali smo, hvala Bogu, jer smo na vrijeme to saznali pa smo preko državnog tajnika riješili dakle i takve situacije da uveče u 4 sata dobijete da u podne drugi dan dajte izvješće o nekom materijalu 120 stranica. Dakle, što hoću reći, sad ja ne bih uvećao moju ulogu, ja sam bio jedan od ravnopravnih članova Skupštine, ali moj potpis je tamo na svim aktima, ja više ne potpisujem, ali znam koje su se cifre javile tamo, i kad ja kažem nekom da milijardu i dvjesto pedeset i šest milijuna forinti, hu, pa to i najbogatija firma bi pozavidjela. Samo ako pogledaš, pečuška škola tristo šezdeset milijuna, Santovo dvjesto osamdeset milijuna, ali ako misli netko da te novce mogu onako da je to na hrpi i damo onima koliko hoćemo, onda se vara. To su namjenski novci i tu nijednu forintu ne možete trošiti jer odmah dobijete po glavi. Tako da odgovornost i Skupštini je normalno velika, ureda je velika i predsjednika, jer predsjednik i to zakon piše, svojom imovinom odgovara za trošenje novaca koji se dobiju i to sad to kažem da smo mi taj novac dobili od mađarske vlade, dakle iz mađarskog proračuna, onda mi ne možemo se požaliti. Možemo biti nezadovoljni, što ja jesam. Ja sam prvi među onima koji je nezadovoljan. Ali jedno moram reći, poštenim određenim radom i obavljenim poslom stekli smo ugled mađarske političke scene i Ministarstva ljudskih resursa i svih ostalih ministarstava kuda smo pripadali, jer pripadali smo mi od Ministarstva pravosuđa do Ministarstva vanjskih poslova itd. Mislim da smo sad možda na najboljem mjestu. Sada smopri Ministarstva ljudskih resursa i posebno tajništva za narodnosti, i sad tako vidim da su ta mošnija ljudi senzibilni za sve ovo i što se može izvući iz državnog proračuna, to nam pomognu.

Gospodine Hepp, koliko ste u političkom smislu uspjeli u proteklom osam godina, ići ispred zakonskih akata koje je dovela mađarska vlada i svojim sugestijama progurati određene zakonske akte, kojima se poboljšava položaj narodnosti. Koliko ste vi uspjeli biti tu, kreativni... Je li ste uspjeli u tome?

Ja mislim da smo dijelom uspjeli. Dakle, zato kažem dijelom uspjeli jer, nažalost, mađarska politička scena još uvijek nije u toj mjeri, kako da kažem, osjećajna prema narodnosnim zajednicama koliko bi to trebala biti i to bi njima olakšao posao.

Jer sad o državnom proračunu, sad neću cifre reći, ali ako kažem sto milijuna forinti, ako kažem da je to ništa, nisam kazao pravo. Ali to nisu te veličine sredstava koje bi državi mogle otežati ovaj posao i zato smo često bili zatečeni ovim što sam rekao. Sto dvadeset stranica i dajte mišljenje do sutra. I prije podne smo još pitali da li ima nekih promjena glede našeg financiranja.

A koliko je sama Hrvatska državna samouprava bila stručno osposobljena da reagira na sve te probleme i akte?

Pošto smo to mi uvijek radili zajedno s ostalima, prije svega s onima koji su sličnoga karaktera, dakle koji imaju škole, pa ustanove itd., to je 6–7 narodnosnih zajednica, ostali imaju mislim manje ustanove, dakle ne mogu se mjeriti s nama, ni brojčano ni institucionalno. Dakle, mi smo uvijek usuglašavali, taj savez je uvijek dao to zajedničko mišljenje i ja mislim da smo mi, ako nismo mogli u krajnjoj mjeri utjecati na ishod svih tih političkih odluka, što se tiče, da razdvojimo, ima odluka što vlada daje glede financiranja, to je jedna stvar. Tu smo uspješniji bili nego na političkoj sceni. To moramo priznati jer to je činjenica. Ja mislim da ovim činom, ja sam rekao kad smo bili primljeni kod svih ljudi onih najvažnijih, kao glasnogovornici, svi su nam rekli da smijemo, da budemo malo aktivniji, ne kažem agresivniji, ali neka budemo hrabri i tražimo! To nam je zadnji put ministar ljudskih resursa rekao: tražite jer nije istina da oni ne znaju što nam treba, ali nijemom djetetu ni mati ne razumije riječ...

Vi ste sada već bivši predsjednik, dolazi jedna nova skupština, dođuše kod Hrvata u Mađarskoj možemo i tako reći nastavlja se započeta politika jer to su zapravo ljudi sa Savezove liste koji će imati većinu u skupštini Hrvatske državne samouprave, kao i u prijašnjoj. To znači kako će se po nekoj logici stvari započeta politika, započeti smjer nastaviti. Ima manjina koje nisu tako uspjele, nisu one struje pobijedile čiji su predstavnici glasnogovornici u Parlamentu. U koliko je mjeri potrebna suradnja između parlamentarnih narodnosnih glasnogovornika i državnih samouprava, skupština da bi se ostvarili zajednički interesi manjine?

Ne u sto, nego u dvjestopostotno je to potrebno, ja želim surađivati sa svakima. Sa Hrvatima, svima skupa u Skupštini koji hoće napredak Hrvata u Mađarskoj. Po bilo kojem pitanju ću biti partner, dakle tu ja neću gledati ni lijevo ni desno. A osjećao sam u vašem pitanju ovo jedno stražnje pitanje, takoreći, koji će biti redosljed tih važnosti. Vjerojatno pošto je to politička scena, dakle ona uloga u kojoj sam ja sada, kao parlamentarni zastupnik s glasnogovorničkim pravom, to je točna titula, imat će veliki značaj.

Vi ste izjavili nedavno da vidite realne šanse jednom, i to nezadugo, recimo za 5–6 godina, da narodnosni zastupnici budu s punim pravom glasa.

Ja mislim da bi to moglo biti, ali za to će trebati, ne volim riječ jedinstvo, već jači politički lobi, mogli bismo bez daljnega imati 24 tisuće glasova da smo htjeli. Samo, nismo htjeli. Ili neki nisu htjeli. Uvijek neki ljudi misle, ni tako nećemo uspjeti. A što se tiče ovog pitanja, pošto ja sjedim u tom Parlamentu, ja se sretnem sa svim političkim čimbenicima. Kad je neko pitanje manjinsko, nas voditelji frakcije potraže. Konzultiraju. S nama pregovaraju, dakle kad nas pozovu, onda traže naše mišljenje, osobno naše mišljenje. A naše osobno mišljenje, po mom najdubljem uvjerenju, treba biti mišljenje zajednice, a tamo to samo tako mogu imati to, ja mogu iz svoje prakse, ja mogu donijeti neke odluke, mogu dati savjete, mogu kazati kako je Hrvatima to dobro. Ja želim da budem nadalje aktivan član Skupštine HDS-a, normalno, ne u tom smislu, ja pravo glasa u Skupštini nemam, nadam se da će me pozvati na sjednice jer ako ne znam što je na sjednici, ne znam zastupati te interese. Veliku mogućnost vidim u radu Narodnosnog odboru jer je on punopravan, dakle ima puno šanse da iznesemo ono što ja ili državne samouprave ne mogu iznijeti. Sad što će biti budućnost Saveza samouprava, to će opet ovisiti o novim predsjednicima državnih samouprava kojih će biti dosta novih, pa će oni odlučiti, oni kao civilnu udругu žele i ono zadržati, paralelno s ovim Odborom što bi možda i trebali probati barem jedan mandat, da li to funkcionira. Ali Narodnosni odbor pri Mađarskom parlamentu zato je ozbiljna stvar i ozbiljna politička stvarnost. I ako mi budemo ozbiljni, sad poslije svake sjednice osjećam se uvjerenijim u tome da taj Odbor ima legitimitet i ako postigne ono poštovanje što treba postići preko rada.

Kako vi vidite sad kao čovjek koji je unutra, ali ipak izvana budućeg sastava Hrvatske državne samouprave, kako vidite koji su oni još prio-

ritetni zadaci koje bi po vašem uvjerenju trebalo što prije napraviti i što prije riješiti, i na polju kulturne autonomije i na polju političkog djelovanja Hrvata u Mađarskoj, ako ste rekli da je kulturna autonomija djelom i političko djelovanje.

Ako me pitate za ovu stvar, onda su ljudi naučili reći, pa trebalo je imati povijesnu distancu da vidim izvana, jer momentalno još ne vidim izvana doduše, sad već nemam nikakve kompetencije, ali sam u toku svih tih zbivanja. I ja mislim da ta suradnja treba da bude besprijekorna i oni zadaci koji smo mi na samom početku, dakle ovo širenje kulturne autonomije, dakle apsolutno, može se misliti o nekim, preuzimanjem nekih drugih ustanova, ono što nam nedostaje da završimo ovaj projekt što se tiče vrtića... i drugu fazu santovačke škole, učeničkog doma gdje jedan dio bio bi jer to je i fascinantno i lijepo i sve to. Čekamo, tako je bilo da ćemo sad dobiti uskoro opet neki europski natječaj, pa ćemo krenuti, jer uvijek za dobiveni novac možete lakše dobiti ostali dio nego od nule pokupiti sva ta sredstva. Ni sam ne znam, ja bih uvijek još rekao da oni koji ne žele ovu potpunu kulturnu autonomiju, što se tiče baš školstva, oni moraju razmisliti. Da li su oni prošlost ili hoće budućnost. Jer ako sam ja i prošlost, moja djeca su budućnost, jer nije samo to da napravimo još neke ustanove, već to da su naši mladi na studijama, naši mladi su u Hrvatskoj, neki su u Austriji, pa svugdje su otišli, samo jer su sposobni, znaju što hoće, znaju jezike, dobiju europske fondove, dobiju natječaje i stipendije, što mi je vrlo drago, i ti ljudi ostat će tamo? To nama nije cilj. I ni to nam nije cilj da mi dovučemo profesora hrvatskog jezika iz matične domovine da oni našoj djeci predaju hrvatski jezik. Ja sam bio u par država gdje su to radili, a sada kao član savjetodavnog tijela hrvatske vlade po tom manjinskom pitanju, apsolutno sam uvjeren da ova 94 profesora hrvatskog jezika, točno ih toliko ima jer provjerio sam u svijetu, a njih 44 su u Njemačkoj, ostali su od Australije, Kanade i svugdje, oni ma koliko su dobro plaćeni, ma koliko su dobronamjerni, oni ne razumiju tamošnji hrvatski svijet.

U svakom slučaju mislite da autonomiju treba dalje proširivati preuzimanjem temeljnih hrvatskih institucija, a na političkom planu... koji su ti akti čemu trebamo težiti u prvom redu?

Kada je osnovan naš Odbor u Parlamentu, na samom kraju, je li, prije ljetnog raspusta, dali smo prijedloge za četiri promjene manjinskog izbornog zakona. I od toga sve četiri je prihvaćeno, među ostalim još i to je prihvaćeno da u idućim izborima, dakle za pet godina neće trebati bakice ili ma ko da ide na glasovanje da glasuje 10 kilometara na jednoga pa ići glasovati na načelnika sela ili gradonačelnika itd. i slične stvari. Tako da ja mislim da politička scena će biti dobro artikulirana i ja mislim da ćemo, ja ne bih reko da do kraja ove godine, ali do kraja iduće godine, da polovica mandata ćemo moći jednu bilancu staviti na stol i dokazati da smo i politički zreli. I to onda samo ako samo ja budem političko zreo u Hrvata, onda nisam zadovoljan, trebaju biti barem polovica ljudi ili još više, ja sad neću procijeniti to i trebaju shvatiti da jednostavno ne možemo drukčijim putem. Ako pogledamo povijest Hrvata u Mađarskoj, pa i drugdje, možda uvijek je to nosilo dalje ljude da su opstali svoji na svome, a to prije svega na jeziku.

Ja sam optimist glede opstanka hrvatske zajednice u Mađarskoj, vjerujem da ste to i vi... jer imamo radišne, sposobne i vrijedne ljude. Zaključujem iz vaših riječi kako ima puno zadataka koje treba riješiti.

Nisam ni vizionar, nisam ni najpametniji Hrvat u Mađarskoj, ja sam čitav radni vijek proveo tako da sam bio šljaker jer ja vodeću funkciju, skoro pa dobro manje u županiji, tu i tamo sam imao, ali ovako što zadnjih osam godina što sam morao obavljati, moram vam reći da sam morao mnogo učiti, morao sam puno gutati, morao sam puno proputovati, morao sam uvjeravati ljude, mnogi su uvjerali mene, ja sam slušao na ljude iako ponekad kažu da sam pomalo tvrdoglav, ali i onda sam mislio da sam u pravu, možda i nisam bio, dakle samokritički to mogu reći, ali mislim da zajedničko razmišljanje ili bez zajedničkog razmišljanja ni buduća Skupština neće moći više napraviti nego dosadašnja, ali to je već nedovoljno, jer svijet ide naprijed, svijet ide prema boljem, nadamo se barem, a mi trebamo ići tim trendom, a pošto, kao što ste i vi rekli, imamo mlade, talentirane ljude koji ne žele otići, žele ovdje napraviti nešto, za sebe, za svoju obitelj, možda za svoju djecu. I ako to postignemo u ma kojoj maloj mjeri, onda – opet kažem neću biti zadovoljan – ali ću biti mirniji.

Nastava hrvatskoga jezika u Baćinu

Trećina učenika uči hrvatski

Hrvatski jezik u Bačko-kiškunskoj županiji uglavnom se predaje u okviru predmetne nastave, a ponegdje samo u okviru kružoka. Jedina dvojezična škola, Hrvatski vrtić, osnovna škola i učenički dom u Santovu, od 2000. godine djeluje u održavanju Hrvatske državne samouprave.

Baćinski učenici s učiteljicom Marijom Prodan za nedavnoga gostovanja u Baji ispred Gradske knjižnice (nekadašnje sinagoge)

Na početku nove školske godine koja, možemo reći, u punom je jeku, o nastavi hrvatskoga jezika u baćinskoj školi i odgoju u vrtiću upitali smo tamošnju učiteljicu hrvatskoga jezika, ujedno i odgojiteljicu. Kako nam uz ostalo reče Marija Prodan, koja već godinama predaje u tom hrvatskom naselju, na predmetnu nastavu hrvatskoga jezika od 1. do 8. razreda upisano je ukupno 28 učenika s kojima radi u tri spojene skupine. U prvoj skupini spojeni su 1. i 2., u drugoj 3. i 4., a u trećoj 5. i 8. razred, s tim da u 6. razredu nemaju nijednog učenika. – *Svake je godine sve teže, ali budući da je prijašnjih godina hrvatski u predmetnoj nastavi učilo dvadesetak učenika, a ove godine ima umalo trideset, onda možemo biti zadovoljni.* – reče nam Marija Prodan, i dodaje: – *Posebno s obzirom na to da od ukupno 90 učenika škole trećina uči hrvatski.* Od listopada tjedno dva puta održava zanimanja na hrvatskom jeziku i u mjesnom vrtiću, gdje od tridesetak djece u dvije skupine (11 +8) ima 19-ero djece. Bude li odgovarajućeg zanimanja roditelja, odnosno osiguranih kadrovskih uvjeta, mogao bi biti uveden i narodnosni odgoj na hrvatskom jeziku. Kako nam još reče učiteljica Marija Prodan, tijekom školske godine vrlo se rado odazivaju pozivima na razne hrvatske priredbe. Tako su, primjerice, nedavno sudjelovali hrvatskoj radionici za učenike koju je organizirala bajska Gradska knjižnica, a redovito sudjeluju i na županijskim i državnim natjecanjima u kazivanju stihova i proze. Nažalost, trenutno nemaju školsku folklornu skupinu jer su djeca prezauzeta, ali dobiju li poziv za nastup, onda nađu vremena za vježbu i na satima hrvatskoga jezika, ali i izvan nastave u slobodno vrijeme. Uz to svake godine u listopadu organiziraju Županijski susret hrvatskih učenika u Baćinu na koji pozivaju učenike škola u kojima se predaje hrvatski jezik. Ove je godine Susret bio 17. listopada, a pozivu se odazvalo 130 učenika.

S. B.

Međunarodni festival pogačica

U Kačmaru je 6. rujna organiziran 2. Međunarodni festival pogačica. Stiglo je 86 vrsta pogačica, većinom iz Kačmara, a donijeli su ih i iz susjedne Riđice, iz Aljmaša, Sentivana, Budimpešte, Tatabanye, Madaroša, iako manje nego prošle godine. Kišno vrijeme uradilo je svoje. Festival je bio planiran na otvorenome u seoskom parku, ali ga se moralo premjestiti u dom kulture. I ove se godine moglo glasovati, a natjecanje je održano u dvije kategorije: najdekorativnija i najukusnija pogačica. Najukusnijom je proglašena pogačica Kačmarkinje Aranke Erdélyi, kojoj je nagradu predao lanjski pobjednik, a najdekorativnijom (izgledom) pogačica Madarošanke Erzsébet Rapcsák, kojoj je nagradu predala lanjska pobjednica, Kačmarkinja Elizabeta Pančić. U kulturnom programu sudjelovali su: plesna grupa osnovne škole, koju je uvježbala učiteljica Anica Matoš, s bunjevačkim plesovima; plesna grupa „Zora“ iz Aljmaša pod vodstvom Aniko Dodonj, sa šokačkim plesovima; družina umirovljenika pod vodstvom Vere Valčik Pančić iz Sentivana, s kazališnom predstavom; kačmarski klub umirovljenika s pjevačkim zborom „Dalarda“, djelatnici kačmarskoga socijalnog doma, s mađarskim plesovima; djeca iz Kačmara i okolnih naselja s modernim plesovima, te Boglarka Pleskan Ludanji s mađarskim pjesmama. Na kraju su se predstavili i harmonikaši iz Madaroša, koncertom poznatih omiljenih melodija. Tijekom dana za djecu su organizirana razna obrtnička zanimanja, bojanje lica i drugo. Natjecalo se: u kategoriji „Najjači Kačmarac“, čiji je pobjednik postao Madarošanin, a u kategoriji „Najlukavija žena“ pobijedila je Kačmarkinja Betina Mandić. Dan je završen diskobavom s „DJ Dušanom“, koja je u dobrom raspoloženju potrajala do zore.

Tekst i snimka: Teza Balažić

Susret crkvenih pjevačkih zborova

Vjerska i kulturna udruga šokačkih Hrvata u Vršendi i Hrvatska samouprava toga sela, 25. listopada u lijepoj crkvi sv. Mihovila priredili su VIII. Susret crkvenih pjevačkih zborova. Dan je počeo u 14 sati svečanim misnim slavljem na hrvatskom jeziku koje je predvodio mohački župnik Attila Bognár uz koncelebraciju velečasnoga Istvána Bukovicsa. Crkvene klupe, kao svake godine, i ovaj put su bile pune. Vjernici su Boga slavili hrvatskim molitvama i pjesmama, a slavlje je uljepšano čitanjima i pjevanjem domaćega pjevačkog zbora „Orašje“.

Okupljene sudionike i goste pozdravili su vlč. Bognár i vlč. Bukovics, a u ime organizatora susreta Marijana Balatinac. Predsjednica Vjerske i kulturne udruge šokačkih Hrvata gospođa Marijana zahvalila je velečasnim na služenju mise, njihovu radu za vjersku zajednicu i što pomažu očuvati vjerski život Hrvata u Vršendi.

Domaćini, pjevački zbor Orašje

Koliko je kod Vršendana pažnja, briga i ljubav prema drugima velika, pokazuje i to da je Hrvatska mjesna samouprava prije nekoliko godina odlučila o tome da će svake godine nazdraviti one Šokce koji su proslavili 80. rođendan. Ove je godine slavjenik bio gospodin Đuka Ilin.

Nakon misnoga slavlja započeo je Susret hrvatskih crkvenih zborova. Svaki je zbor okupljenim vjernicima izveo svoje odabrane pjesme, ali prije negoli se crkvom oglasila pjevanja, predsjednica Vjerske i kulturne udruge u nekoliko riječi predstavila je zborove.

Nastupilo je pet crkvenih zborova, prvo članovi zbora iz Dušnoka, zatim iz Kozara te mađarski pjevački zbor HMDK „Sepse“ iz Kotline (Hrvatska), „Kraljice Bodroga“ iz Bačkog Monoštora (Vojvodina) i na kraju domaćini. Zajedničko je svim zborovima – osim skladnoga pjevanja – marljivo vježbanje, ljubav prema crkvenim i narodnim pjesmama i brojni nastupi tijekom cijele godine. Dugogodišnja suradnja među pjevačkim skupinama izvrsno djeluje i, kako kažu, crkveni pjevači svakom susretu jako se vesele jer su oni zajedničko druženje i prigoda za uspostavljanje novih prijateljstava.

Dušnočki pjevački zbor djeluje od 2000. godine i osvojio je mnoge nagrade. Od 2009. sudjeluje na kvalifikaciji zborova KOTE, gdje je na državnoj razini osvojio dva srebra, a 2013./2014. na natjecanju pjesama „Karpatske doline“ dvije zlatne medalje. Redovito nastupa na domaćim priredbama i rado se odaziva na razne susrete crkvenih zborova. Nastupao je već u Aljmašu, Baji i

Kaćmaru, a za ovaj susret pripremio je marijanske pjesme.

Kozarski pjevački zbor, koji pjeva crkvene i narodne pjesme, svake godine nastupa u Vršendi, ali ga već znaju i u Birjanu, Kulinju, Eragu, Olasu, Pečuhu i Budim-pešti. U lipnju je nastupao i na susretu hrvatskih crkvenih zborova u Baji te redovito nastupa i u Kozaru: Ženske poklade, Dan sela i Hrvatski dan. Za ovaj susret odabrao je pjesme U nedjelju, U slavu Sveta srca, Bog vas dono, Lijepa, si lijepa.

Pjevači zbora „Sepse“ pjevaju jednoglasne narodne i crkvene pjesme, a gostima Susreta otpjevali su crkvene pjesme na mađarskom jeziku.

Svetu misu na hrvatskom jeziku predvodio je mohački župnik Attila Bognár uz koncelebraciju mjesnoga svećenika Istvána Bukovicsa.

Izvorna ženska pjevačka skupina „Kraljice Bodroga“

U sklopu Kulturno-umjetničkog društva Hrvata «Bodrog» iz Bačkog Monoštora, osnovanog 2001. godine, nastala je izvorna ženska pjevačka skupina „Kraljice Bodroga“ koja djelatno sudjeluje na mnogim manifestacijama, tako je bila i Pečuhu 2003. godine na Međunarodnoj smotri folkloru.

Domaći pjevački zbor „Orašje“ pod vodstvom Eržike Vranešić djeluje od 2005. godine u sklopu mjesne Vjerske i kulturne udruge šokačkih Hrvata. Zahvaljujući dobrim vezama koje zborovi međusobno gaje, svake godine odlazi na nastupe, ali ne samo u naša hrvatska naselja nego i u Hrvatsku. Često ga zovu na crkvene i narodnosne susrete, nedavno je gostovao i u Kotlini, u Hrvatskoj. Tijekom ovoga susreta zborovi su opet pokazali bogatstvo liturgijskoga pjevanja kojim oni obogaćuju bogoslužja u svojim župnim naseljima. Slušatelji su bili oduševljeni izvedbom zborova te su izvođače nagradili dugotrajnim pljeskom. Na kraju programa slijedilo je zajedničko pjevanje sudionika i vjernika te su otpjevali pjesmu Rajska Djevo, Kraljice Hrvata.

Jadranka Gergić

Dani mađarske znanosti 2014. u Baji

Povodom Dana mađarske znanosti 2014. godine, u organizaciji bajske Visoke škole Józsefa Eötvösa, i ove se godine priređuje međunarodni znanstveni skup. U 4. sekciji za strane jezike (Kampus u Bajcsy-Zsilinszkyjevoj ulici D-218), 19. studenoga, s početkom u 13 sati predsjedat će voditelj Odjela za hrvatski jezik Instituta za strane i narodnosne jezike prof. dr. Živko Gorjanac i lektorica hrvatskoga jezika prof. Morana Plavac. Među izlagačima bit će desetak predavača iz Hrvatske i Vojvodine, a predviđena su ova izlaganja na hrvatskom, njemačkom i engleskom jeziku: Katica Sobo i Blaženka Filipan-Žignić: Einstellungen kroatischer Grundschullehrer gegenüber Varietäten in Daf Lehrwerken; Davorka Rujevčan: Non-verbal Communication as a Part of Intercultural Competence; Mislava Bertoša, Lucia Miškulin Saletović, Jana Jurčević: 1. Department of Linguistics, Faculty of Humanities and Social Sciences, Zagreb, 2. Center for Croatian Studies, University of Zagreb; Anđela Frančić: Imena čakovečkih ulica; Anica Bilić: Narativ o fatalnoj ljepotici Mariki Matković iz Baje; Mira Menac-Mihalić, Anita Celinčić: Usporedba glagolskih sufikasa *n / *ny u hrvatskim govorima u Mađarskoj i Hrvatskoj; Mihaela Mesarić: Antropogeni reljefni oblici kao posljedica rudarstva u krajoliku Murskog Središća; Tomislav Žigmanov: Suvremeno pjesništvo u bačkih Hrvata na bunjevačkoj ikavici – faktografska panorama i pjesničke strategije; izv. prof. dr. sc. Irena Vodopija, dr. sc. Irena Krumoš Šimunović: Rukopisno pismo u hrvatskim pravopisima i početnicama; dr. sc. Darinka Kiš-Novak, Kristina Ralica: Ihtiofauna rijeke Mure u Hrvatskoj prema kategoriji ugroženosti; Joža Horvat, Ines Virč: Z dneva v den čez tleden; Draženko Tomić: Aksiološki aspekti odgoja u budućnosti; Nataša Veinović: Različita odstupanja izvornih govornika ruskog jezika u hrvatskom kao inojezičnom (drugom i stranom).

12. Pulski dani eseja - Hrvatska književnost u susjedstvu

Stjepan Blažetin održao je poticajno predavanje dotičući se pitanja novijih povijesti hrvatske književnosti i pregleda hrvatske književnosti izvan Hrvatske u njima.

Od 2003. godine Istarski ogranak Društva hrvatskih književnika i časopis za književnost, kulturološke i društvene teme Nova Istra priređuju međunarodnu književno-kulturnu manifestaciju pod imenom Pulske dani eseja. Ove godine 17. – 18. listopada održani su 12. Pulske dani eseja, čija je središnja tema bila Hrvatska književnost u susjedstvu. Dan prije u sklopu manifestacije predstavljena je knjiga Hrvatski i crnogorski književno-kulturni smjerokazi; Filološke studije i eseji emeritusa, prof. dr. osječkoga sveučilišta Milorada Nikčevića. Motor pokretač istarskih književnih zbivanja i Pulske dane eseja dr. Boris Domagoj Biletić, predsjednik Istarskog ogranka DHK-a, kazao je kako je u proteklih 11 godina na Pulske danima eseja sudjelovalo 105 esejista iz čak deset zemalja, a predstavljeno je četrdesetak knjiga te dva zbornika. Ovogodišnjim Pulske danima eseja kao jedan od predavača sudjelovao je ravnatelj Znanstvenog zavoda Hrvata u Mađarskoj dr. Stjepan Blažetin koji je govorio O književnosti Hrvata u Mađarskoj i potrebi pisanja novih sveobuhvatnih povijesti hrvatske književnosti u kojima dijelovi hrvatske književnosti, pa i oni u Mađarskoj, neće biti izostavljeni.

Tema ovogodišnjega skupa, Hrvatska književnost u susjedstvu, zamišljena je kao pregled i uvid u hrvatsko književno stvaralaštvo, stvaralaštvo na hrvatskome jeziku i stvaralaštvo podrijetlom hrvatskih pisaca na drugim jezicima, u bližim i obližnjim zemljopisnim prostorima – hrvatskih pisaca u bližoj i daljoj dijaspori.

– Prvenstvena nam je zadaća ove godine esejistički prikazati stvaralaštvo naših sunarodnjaka u «susjedstvu», zatim zastupljenost prijevoda djela hrvatske književnosti, hrvatskih pisaca te eventualni stupanj reciprociteta/razmjene u tome pogledu u: Bosni i Hercegovini, Vojvodini (Srbiji), Boki kotorskoj (Crnoj Gori), Makedoniji, Sloveniji, te Mađarskoj, Češkoj, Slovačkoj, Italiji, Austriji, Njemačkoj... Htjeli bismo dobiti uvid u književno stvaralaštvo, određeni književno-kritički i povijesni pregled, a moguće i portret(e) poznatijih imena u kontekstu koji obasiže naslov teme. – kazao je dr. Boris Domagoj Biletić, autor i kreator ove manifestacije.

Svi sudionici ogleđom su predstavili izabranu temu, a radovi će biti objavljeni u pulskome časopisu za književnost, kulturološke i društvene teme Nova Istra.

Na temu Hrvatska književnost u susjedstvu izlagali su Ljiljana Avirović (Trst), dr. Stjepan Blažetin (Pečuh), Milan Bošnjak

Trenutak za pjesmu

Milko Valent

Ljetna vježba za pticu

sedam je broj teške ljubavi.
savršeni neuro-neuro.
meka svila sunca bez ironije.
čvrsto tkanje kad god hoćeš.
ti si proljeće, vječni jazz.
to znači da imaš zdrave jajnike.
uvijek cvatu, pupaju cijelu godinu.
slušaj more. ne vidiš mu kraja.
na tvojoj terasi nebo je malina,
svijetlocrvena zora.
puca te u oči i s tobom se spaja.
luka je blizu. dođi na molić,
odgurni brodić, pomoli se blizu
pučine.
posveti galebove u mozgu.
budi u dobrim odnosima sa sobom.
nemoj biti u pokretu
za instituciju palih anđela.
poleti kao kurva i svetac.
zajedno ste jači, čvrsti kao suza.
sjeti se ptice s razglednice.
htjela je letjeti po šanku
kada su padali plavi ciljevi:
tvoji srpanjski autogolovi

Dio sudionika 12. Pulskih dana eseja

(Zagreb), dr. Vinko Brešić (Zagreb), dr. Valnea Delbianco (Pula), dr. Zvonko Kovač (Zagreb), dr. Antun Lučić (Mostar), dr. Željka Lovrenčić (Zagreb), dr. Jelena Lužina (Skoplje), akademik Mladen Macchiedo (Zagreb), dr. Zoltan Medve (Pečuh/Osijek), dr. Šimun Musa (Zadar/Mostar), dr. Milorad Nikčević (Osijek), književnik Mile Pešorda (Zagreb), dr. Milorad Stojević (Rijeka), dr. Đurđa Strsoglavac (Ljubljana), dr. Sanja Vulić (Zagreb), književnik Đuro Vidmarović (Zagreb), filozof Tomislav Žigmanov (Subotica).

Tako je Zoltan Medve izlagao na temu *Suvremena hrvatska književnost u Mađarskoj*, Vinko Brešić imao je izlaganje naslova *Što je književno susjedstvo?* Zvonko Kovač *Nova međukulturna književnost*, Tomislav Žigmanov *Crtice o otočnoj naravi hrvatske književnosti u Vojvodini*, a Stjepan Blažetin *O književnosti Hrvata u Mađarskoj*.

Hrvatski akademik, književnik, prevoditelj i scenarist Pavao Pavličić dobitnik je ovogodišnje, osmu godinu zaredom, Nagrade za najbolju hrvatsku knjigu eseja "Zvane Črnja" za knjigu "Narodno veselje", objavljenu 2013. u izdanju Mozaik knjige. Riječ je o književnoj nagradi koja se dodjeljuje za najbolju hrvatsku knjigu eseja u spomen na hrvatskoga književnika, kulturologa i publicista Zvanu Črnju. Književna nagrada *Zvane Črnja* dodjeljuje se jednom godišnje u spomen na hrvatskog književnika, kulturologa i publicista Zvanu Črnju, a utemeljena je 2007. godine u sklopu manifestacije *Pulski dani eseja*.

Obrazlažući odluku o dodjeli nagrade, predsjednik povjerenstva Vinko Brešić podsjetio je da se knjiga sastoji od devet posebno podnaslovljenih poglavlja me-

moarske proze u kojima se pripovjedač, potaknut nalaskom starog magnetofona, prisjeća svojega odrastanja u Vukovaru, odnosno djetinjstva i mladosti 50-ih i 60-ih, sve do odlaska u Zagreb. Upravo po tim elementima, koji se danas smatraju općim mjestom kulturne povijesti, ova je Pavličićeva knjiga i dokument o jednome naraštaju koji je stasao upravo u doba smjene dviju paradigmi – modernizma i postmodernizma, istaknuo je Brešić.

U sklopu ovogodišnjih pulskih Dana eseja održana su brojna predavanja, predstavljena je knjiga *Od pustinje do ledenjaka: književnost čileanskih Hrvata* Željke Lovrenčić, koncerti, izložba fotografija Davida Ivića, u Knjižari Petit predstavljena je

knjiga sabranih drama *Zastor i zvijezde Daniela Načinovića*, a u Art Gallery Cvajner koncert je imao Maer Band.

Na novinarsko pitanje zašto ste odabrali baš esej kao stalnu temu pulskoga književnog festivala, dr. Domagoj Boris Biletić jednom prilikom je odgovorio: – Zašto esej? Ne samo zato što dotad, do 2003., nije u nas bilo programa na dostojnoj književno-teorijskoj razini posvećenog eseju kao jakome žanru i hrvatske i mnogih europskih književnosti nego i zato što sam Pulu jednostavno čitao – i kao Puljanin rodnom i ljubavljuz za taj danas nesretan, zapušten zahvaljujući posve nedorasloj lokalnoj politici, neuređen i posvema rubni, a prekrasan grad – kao grad-esej. Uostalom, jednu smo temu na Pulskim danima eseja posvetili baš poimanju grada kao eseja. Dosad smo na toj priredbi esejistički obradili teme: »Identitet i globalizacija«, »Joyce u Puli / Grad kao esej«, »Kako čitam(o) Europu?«, »Ljubav i mržnja«, »Provincija«, »Autoritet«, »Manipulacija«, »Zvane Črnja«, »Dokolica«, »Politika i političari«, »Optimizam«, »Ogled o eseju« itd.

Pulski dani eseja bili su zanimljiv, aktualan, stilski raznolik i nadasve produktivan, a u mnogočemu i provokativan skup koji se iskazao naumom demistifikacije uvriježenih „slijepih pjega“ i nesmiljenim čitanjima suvremene zbilje, prostor druženja i razgovora o temama o kojima se rijetko razgovara. Najavljena je i središnja tema 13. Pulskih dana eseja, u listopadu 2015. godine, a to je (ne)sloboda.

-hg-

Bogatstvo...

Foto: A. Kollár

U Drvljancima, snimanje MTVA (Hrvatska kronika) s podravskim KUD-ovima o običajima tamošnjih Hrvata

Hrvatski otok u bučnome velegradu

Kada su dovršeni izvođački radovi i sagrađena je nova zgrada budimpeštanske Hrvatske škole, u polušali se govorilo o njoj „Norina kućica lutaka“. Možda zbog boje – tamna ružičasta – ili ne sluteći, izgovorila se velika istina koju otkrivaju njezini polaznici tek nakon završetka svoga školovanja u njoj. I što je ona? Kako je HOŠIG poput staklenoga zvona i kao istrošena fraza zvuči kada se govori „Mi smo jedna velika obitelj“. Ali jest. Jer njezini djelatnici, koliko god je to moguće, osiguravaju „što bezbolnije odrastanje“ ili suočavanje s poteškoćama življenja života. I tamo, iza poznate robne kuće namještaja i dandanas stoji hrvatski otok, i čeka svoje znatiželjne učenike. Lani je ustanova slavila 20. godišnjicu samostalnosti i postojanja. No u tome hrvatskom odgojno-obrazovnom sustavu postoji i jedan bitan čimbenik. Svijet bajkâ i čarolija – Hrvatski vrtić ili, kako i naslov knjige njegove prve voditeljice Katarine Gubinski Takač glasi, „Vrteći vrtić“.

Uvijek sam se divila smjelim pomorcima, istraživačima ili sanjarima, koji su uspjeli ostvariti svoje sne. Tako je i hrvatska zajednica u Budimpešti s izgradnjom nove ustanove obistinila svoju priču o samostalnosti. Nakon što su Hrvatska osnovna škola, gimnazija i đučki dom, tada još na Trgu ruža, 1993. dobili dozvolu na samostalno djelovanje, uslijedila je selidba, prvo u Festeticsevu ulicu, potom u novu zgradu na Trgu Örs vezér. Vrtić je u to vrijeme radio u Ulici Rózsza, a djecu su pratili brižni pogledi odgajateljica Marge Šarac i Anice Vujić. U tim je vremenima iza kormila broda stajala ravnateljica Marija Polgar Baronfeind, te prije selidbe u novu zgradu zatražila pomoć od iskusne odgajateljice Katarine Gubinski Takač. Prije početka ljeta 1996. godine, odnosno pri kraju školske godine 1995./96., u ruke Katarine Gubinski Takač odgajateljica Šarac i Vujić predale su listić s imenima roditelja koji iduće školske godine žele upisati svoje dijete u Hrvatski vrtić. Tek 5-6 imena, a grade se nove, veće i suvremenije prostorije. No, na svu sreću, brzo se proširila vijest o novoj hrvatskoj školi i do početka školske godine 1996./97. povećao se taj broj, te je započeo svoje djelovanje i Hrvatski vrtić. Pri počecima

svoju su djecu upisivali djelatnici škole i hrvatskih tvrtkâ ili obitelji koje stanuju u blizini, a posljednjih je godina sve više djece čiji su roditelji završili svoje školovanje u narečenoj ustanovi. Iz godine u godinu broj postupno raste, i broj mjesta trebalo je povišiti s 45 na 51. I od spomenute školske godine uspješno djeluje u sklopu Hrvatske škole.

Iz posebnih financijskih sredstava kupovao se namještaj, igračke, i polagano se osuvremenio i pomagalima. Vrtić očekuje djecu svaki radni dan od 7 do 17 sati u tri mješovite skupine: Vjeverice, Leptirići i Zečići. Maksimalan je broj po skupinama sedamnaest, a ove školske godine vrtić ima 42 polaznika. U njemu rade šest odgojiteljica, tri dadjle te jedna pedagoška asistentica. Na njegovome čelu na početku bila je Katarina Gubinski Takač (1996. – 1998.), potom Sandra Gunić (1998. – 2001.), Ljubica Gerđič-Getvai (2002. – 2010.) te od rujna 2010. Teodora Išpanović.

Dobro je opremljen hrvatskim naslovima, hrvatskom glazbom i drugim pomagalima, ali nedostaju nove igračke. Poradi obogaćivanja rječničkoga blaga dnevno se više puta čitaju priče, uče se pjesmice, brojalice na hrvatskome jeziku. Hrvatski se običaji ožive primjerice i na Miholjdanskom sajmu, kod obilježavanja poklada ili Kraljica. Redovito se slave blagdani: Sveti Nikola, Božić, Uskrs i Majčin dan. Kada je vrijeme lijepo, odlazi se u posjet muzeju, planetariju ili zoološkom vrtu, a godišnje nekoliko puta vrtićaše razveseli nastup lutkarskog kazališta na mađarskome jeziku. Sve je više braće i sestara, unuka koji nastavljaju svoju daljnju naobrazbu u Hrvatskoj osnovnoj školi. Niti su to koje su neraskidivi spoj naraštaja.

Često se pitamo, kako opstati, očuvati hrvatski jezik, samosvojnost. Možda za prvi korak da se dijete hrvatskih roditelja upiše u hrvatske odgojno-obrazovne ustanove. Da, u one ustanove koje katkad mi sami omalovažavamo, ili ne cijenimo u dovoljnoj mjeri. Kao ni djelatnike tih ustanova. I kada nam dolaze u posjet pripadnici većinskoga naroda i oduševljeno govore o radu, priredbama i programima u tim ustanovama, nama to i godi. No čim iza sebe zatvore vrata, već i zaboravljamo. Vrijeme je da se vjeruje u izrečeno, vrijeme je vjere u samoga sebe. Cijenimo jedan drugoga i ne u posljednjem rad.

Kristina Goher

Svečevanje četarske kraljice instrumentov

Stara duša, nova pratež orgulov iz 1887. ljeta

Četarske orgule su jedne od najstarijih orgulov na području Gradišća, iz 1887. ljeta. Crikvena općina Gornjega Četara ljetos je je prikdala na obnovljenje meštru Lászlóu Vargi. Stručna ekipa je sve skupa 2500 djelatnih ur posvetila četarskoj instrumentalnoj lipotici. Graditelj orgulov je bio Nándor Peppert 1887. ljeta, instrument ima osam registarov, a od 315 šipov 200 su morali izminuti, ostale drivene šipe su obnovljene. Posredovanjem dr. Csabe Hendea i Bertalana Harangozoa, povjerenika Vlade, Ministarstvo za ljudske resurse je s pet milijuni forintov podupiralo obnovu, a Zaklada sv. Štefana je skupadala s pomoću vjernikov još tri milijuni forintov. Vjerska zajednica naselja je 12. oktobra, u nedilju, otpodne svečevala sa svetom mašom i koncertom, a s Četarci skupa se je veselio i dr. Csaba Hende, ministar obrane.

Orgule dušu imaju. Znaju moliti, plakati, zdihevati, veseliti se ter još i utišiti i blagoslavljati. Imaju nešto od ljudskoga glasa, a i od grmljavine, što je Božji glas. Orgule imaju kreljute ki nosu u nebo pobožne misli ljudi.

Tamás Várhelyi blagoslavlja obnovljene orgule

Ta zvuk prekorakne zemaljski i pokazuje ravno na Božji svit. Tako razmišljavaju o kraljici instrumentov sveti otac Benedikt XVI. i ugarski pisac Géza Gárdonyi. Kad se pak začuju glasi četarskih orgulov, i mi se ne moremo drugačije študirati. Na početku svete maše je Tamás Várhelyi, duhovnik sel u Pinčenoj dolini, blagoslovio obnovljeni instrument s ovimi riči: – Odrvud će sad još glasnije zvučati jačka i mužika s liturgijskih svečevanj na hvalu i diku Jezušu Kristušu. Zvuk orgu-

lov je odlični znak onih jačak ke pjevamo Gospodinu, a s tim skupa predstavljamo i onu Crikvu čiji smo dilniki sa srcem i dušom.

Muzički su uokvirili crikveni obred kantorica Ana Jušić-László i mjesni zbor Rozmarin, pod peljanjem Rožike Pezenhoffer. Svečani program za svetom mašom je priredila dr. Katalin Grastyán, tako su nastupale jačkarike, bivše gimnazijalke sambotelske Gimnazije „Dorottya Kanizsai“, a djela Johana Jakoba Frobergera, Christiana Ehrbacha, Johanna Sebastiana Bacha, Cesara Franka i Ferenc Liszta smo mogli čuti u interpretaciji umjetnika orgulaša, studenta na bečkoj Muzičkoj akademiji Andrása Laknera-Bognara, ki po materi sa sobom nosi i petroviske korijene. Tijekom koncerta suzne oči su izdale misli. Ganutljivo je dao izjavu i Petar Herić, predsjednik Crikvenoga tanača u Gornjem Četaru: – Mislim da je jur ova crikva potribovala da se obnavljaju orgule, to nam je bilo sad najvažnije. Iako je u selu približno 460 stanovnikov, pri nediljnoj maši je nas 80 – 120, ali ljudi su bili velikodušni i skupa su dali onu svotu što nam je falilo. Gizdavi smo što smo dosidob napravili jer krez četiri ljeta smo uspjele restaurirati i crikvu i sad orgule. Još nas čekaju plani, kanimo obnoviti i oltar sv. Mikule ki je patron naše crikve. Božji dom je sazi-

László Varga s posebnim darom je presenetio Petra Herića

dan 1852. ljeta i odonda na ovom oltaru ništa nije načinjeno – rekao je peljač crikvene općine, komu je za crikvenim svečevanjem László Varga prikdao, za dar i spominak, novu drivenu šipu od orgulov.

Tiho

Pedeset godina od završenog osmogodišnjeg školovanja

Pismo učiteljice Melanije Gergić, koje je napisala svojim bivšim učenicima koji su ove godine proslavili pedesetu godišnjicu svog osnovnog školovanja, u lipnju u starinskoj Seoskoj gostionici Šandora Matorica.

Poštovani bivši učenici! Dragi nekadašnji školarci moji!

Učiteljica Melanija Gergić (83. g.) koja zbog zdravstvenog stanja nije mogla sudjelovati na sastanku

Obradovala me vaša ideja da se prilikom 50. godišnjice završetka vašeg osnovnog školovanja sastanete i prisjetite se vašega djetinjstva. Čitajući vaša imena, svih vas se sjećam kao malih, kada ste prvi dan došli u školu. Jako me žalosti što sam pokraj nekoliko imena trebala staviti križ. Odajmo im čast malom tišinom. Neka poživaju u miru Božjem.

Ja ću se sada malo sjećati onih vremena.

Imala sam 25 godina. Sjećam se da su to bile jako lijepe godine i za vas i za mene. Kada ste vi, vas dvadesetak došli u prvi razred, ta jesen bila je vrlo burna. To vi još onda niste razumjeli, ali danas kao odrasli ljudi znate da je 1956. upisana zauvijek u prošlost (povijest) Mađarske. U učenju je nastala

mala stanka, ali za kratko vrijeme sve se nastavilo po svom redu. Dok vam pišem ovo „pismo“ u znaku sjećanja, srce mi je puno radosti što me niste zaboravili. Dok budem živa, s najvećom lju-

Učenici kada su pohađali 8. razred

bavljaju ću se sjećati svih mojih generacija – među njima i vas – koje sam učila u Starinu, gdje sam se uvijek osjećala dobro. Selo, pa i vaši roditelji brzo su me prihvatili iako ja nisam rodnom iz Starina. U tome prekrasnom podravskom selu sam se udala, osnovala obitelj i tamo živjela do mog odlaska u mirovinu.

Najdraži ste mi bili kao prvaci, najmanji u školi. U ono vrijeme nije bilo vrtića, vi ste iz vaših domova ravno došli u školu noseći

u rukama tešku torbu, a u dušama veliku brigu, kako ćete učiti i naučiti ono sve što treba. Kako ste se neki bojali nepoznatoga školskog svijeta, pokazuju i ovi primjeri. Jedan dječak (ako se dobro sjećam) iz vašeg razreda rekao je ovako: „Bolje da sam čaval, pa bi me zabili u strikinu tarabu; dok bi drugi išli u školu, ja bi se samo smejao“.

Drugi događaj je bio, kada su dva dječaka od onih hrabrijih prije nego što je počela škola, došli k meni na stan. Kada sam ih ispratila jedan je rekao drugom: „Sad smo nju upoznali, sad idemo k Milutinu“ (ondašnjem ravnatelju škole).

Na početku školske godine nestrpljivo i malo zabrinuto sam vas čekala, hoću li vas moći naučiti pravilno držati olovku, što sve trebate držati u školskoj torbi, kako se trebate ponašati na satu, da svaki dan morate naučiti domaće zadaće i slično. Meni je drago što sam za vrijeme mojega rada (38 godina) uvijek učila 1. i 3. spojeni razred, gdje ste imali samostalne, tihe sate i one kada sam s vama radila. Ako se dobro sjećam, od vas starije generacije nisu znale mađarski kada su počele školu, vi ste bili prvi koji ste osim vašega materinskog hrvatskog jezika već znali malo i mađarski. U vašem razredu bilo je i tako marljivih učenika koji ono što je trebalo naučiti lijepo čitati, naučili su napamet.

Sigurno je trebalo ponekad voditi i vašu rukicu da olovka ide tamo kamo treba i da uvijek bude zašiljena. Još puno, puno dragih uspomena iz školskog života čuvam u sjećanju, i dandanas često sanjam kako prolazim među školskim klupama.

Ovaj sastanak vam daje priliku da porazgovarate o davnim školskim doživljajima. Sigurno i vi čuvate pokoju uspomenu o nama, ondašnjim učiteljima što bih i ja rado poslušala. Zanima me kako ste se snašli u životu, gdje i kako živite?

Nažalost, sprečavaju me moje godine i daljina u tome da danas budem i ja s vama.

Velika vam hvala na pozivu, želim vam da se osjećate jako, jako dobro. Kod Šanjike u gostionici vas čeka čašica šampanjca kojim vas ja častim. Popijte u vaše i moje zdravlje. (Slušajte u nedjelju Radio Pečuh, pokušat ću vam poslati i neku lijepu pjesmu.)

Sve vas srdačno pozdravlja vaša prva učiteljica „*gospođa Melanka Gergić*“.

U Bati 18. lipnja 2014.

Sastanak nakon pedeset godina

Mala stranica

U POVODU MJESECA HRVATSKE KNJIGE

Dragi naši „mali“ i „veći“ čitatelji! U našem tjedniku mogli ste čitati o obilježavanju Mjeseca hrvatske knjige od 15. listopada do 15. studenoga. Kako bi i mi doprinijeli tom obilježavanju preporučujemo vam nekoliko hrvatskih knjiga, a vi pak tako možete sudjelovati u tome da uzmete u ruke jednu hrvatsku knjigu iz svoje knjižnice ili ukoliko ste u mogućnosti kupite je. Ne zaboravite, čitanje povećava kreativnost, bogati rječničko blago, razvija komunikacijske vještine, doprinosi bržem razumijevanju konteksta, smanjuje stres, potiče kritičko razmišljanje, gradi samopouzdanje, gradi odnos između roditelja i djece. Priče imaju početak, sredinu i kraj i njihova struktura potiče naš mozak da misli u nizu, povezuje uzroke, posljedice i značenja. Čitanje nas obogaćuje povećavajući naše razumijevanje drugih kultura i pomaže naučiti suosjećanje, ali osim toga što nam nudi tako vrijednih stvari čitanje je i zabava, jer njime možeš putovati u bilo koji svijet. Povodu mjeseca hrvatske knjige Mala stranica vam predstavlja koje knjige vole čitati vaši vršnjaci u Hrvatskoj.

Sanja Pilić

Zar baš moram u školu?

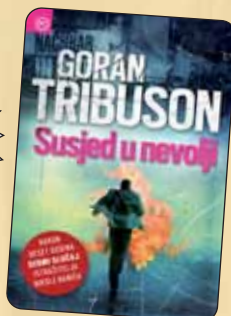

Sanja Pilić, najčitanija je i najproduktivnija hrvatska autorica za djecu i mlade. Tekstovi su joj velika utjeha i zabava školarcima koji njezine knjige ne skidaju s top-lista čitavnosti. Sanja Pilić svestrana je umjetnica i dobitnica brojnih nagrada. Živi i radi u Zagrebu. Knjiga „Zar baš moram u školu?“ sadrži vesele, duhovite priče iz školskog života, obiteljskog života, ljubavnog života... U njoj možete pronaći pitanja o sreći, ljubavi, o granici između biti velik i biti malen, želje za brzim odrastanjem, i još mnogo toga.

SUSJED U NEVOLJI

Goran Tribuson

Ako volite kriminalističke romane, knjiga Gorana Tribusona „Susjed u nevolji“ pravi je pogodak. Pustolovine privatnog istražitelja Nikole Banića neće vas razočarati, prihvatit će novi angažman da nepoznatom klijentu pronađe nestaloga prijatelja za kojega se čvrsto vjeruje da je nastradao u eksploziji transportnog vozila još početkom ratnih akcija negdje u Slavoniji. Goran Tribuson, rođen u Bjelovaru, jedan je od najplodnijih suvremenih hrvatskih književnika. Tu čast zahvaljuje izvrsnosti svojih priča i romana te sjajnim filmskim i televizijskim scenarijima. Najpopularniji je po autobiografskoj prozi „Povijest pornografije“ i „Rani radovi“, zatim po krimićima u kojima je glavni lik policajac Nikola Banić, prototip antijunaka, te po privrženosti rocku i crnom humoru. Njegova djela su i u školskoj lektiri.

Profesorica iz snova

Miro Gavran

Miro Gavran, hrvatski dramatičar, romanopisac, pripovjedač i pisac za mlade. Njegovo djelo „Pacijent doktora Freuda“ prikazano je i u Hrvatskom kazalištu u Peču.

Profesorica iz snova duhovita je priča o zaljubljanju i otkrivanju tajni ljubavi i pogreškama koje se mogu počinuti u ljubavnim odnosima. Roman pripovjeda o dječaku, učeniku osmoga razreda, koji se zaljubljuje u svoju profesoricu.

Manje učenika u serdahelskoj i sumartonskoj osnovnoj školi

Nakon kraćeg predaha u jesenskim praznicima, školske ustanove ponovno su se napunile životom. Početak školske godine ni ovaj put nije krenuo bez teškoća iako su mjere novog zakona uvedena prošle školske godine, kao što je obavezan boravak djece do 16 sati itd. Obrazovni okruzi često ni do zadnjeg časa ne znaju koji će nastavnik podučavati određen predmet u danj ustanovi. Serdahelska Osnovna škola «Katarina Zrinski» s područnom sumartonskom Osnovnom školom «Svetog Stjepana» pripada letinjskom Obrazovnom okrugu koji se brine o 37 osnovnih škola. Premda u pravom smislu riječi u tome okrugu samo su te dvije ustanove narodnosne, još u dvjema školama se odvija podučavanje hrvatskoga jezika: u Kereku (Bazakerettye) i u Boršfi. Narodnosnim ustanovama nije lako djelovati u okviru Obrazovnog okruga, naime one već imaju svoje tradicionalne narodnosne programe koji su i ugrađeni u školski program, međutim za njih okrug ne osigura sredstva, često i najosnovnija nastavna pomagala nedostaju zbog nedostatka sredstava.

Program djece na svečanosti

Serdahelska Hrvatska osnovna škola s predmetnom nastavom hrvatskoga jeziku novu školsku godinu započela je sa 124 učenika (sa šest učenika manje nego lani), 11 prvša je počelo učenje u okviru ustanove. Pohađaju je djeca iz osam mjesta: iz Serdahela, Sumartona, Mlinaraca, Pustare, Petribe, Bečehela, Letinje i Kaniže. Iz Letinje se zadnjih nekoliko godina upisuju djeca, trenutno je devetero pohađaju iz obližnjega grada, većinom djeca hrvatskih roditelja. U stalnom radnom odnosu radi 14 nastavnika, u višim razredima pojedine struke podučavaju nastavnici iz drugih škola iz letinjskog okruga koji, nažalost, ne govore hrvatski jezik. Na mjesta hrvatskih nastavnika koji odlaze u mirovinu ili na drugo radno mjesto obrazovni okrug zapošljava nastavnike koji ne znaju hrvatski premda su natječaji raspisani ponajprije za pedagoge sa znanjem hrvatskoga jezika. Obrazovni okrug ne poznaje hrvatske humane potencijale na području i zapošljavanje rješava na jednostavniji i jeftiniji način. Na taj način djeca su još manje u dodiru s hrvatskim jezikom, a

nastavnici koji nisu u stalnome radnom odnosu u narodnosnoj ustanovi, neće se ni truditi da nauče hrvatski jezik. Još prije dvije godine u serdahelskoj školi radilo je umalo 95 % nastavnika sa znanjem hrvatskoga jezika, taj se postotak naglo smanjio. Ravnateljica Marija Bišković Tišler pokušavala je pronaći nastavnike sa znanjem hrvatskoga jezika, međutim, kako reče, obrazovni je okrug u zadnji čas poduzeo nužne mjere kada su se nastavnici sa znanjem hrvatskoga jezika već zaposlili u mađarskim ustanovama. Inače, od ove školske godine broj djelatnika povećao se sa 14 na 15, i tako je lakše rasporediti poslove, no posla ima, i to prvenstveno s administracijom. Kako zakon propisuje, u 1., 2. te 5., 6. razredu podučava se hrvatski jezik tjedno pet sati, te imaju plus jedan sat narodopisa na hrvatskome jeziku. Učiteljice hrvatskoga jezika i narodopisa jesu Jelena Mihović Adam i Katica Lukač Brodač. Ustanova nudi niz izvannastavnih aktivnosti, učenje tamburice, plesa, radionicu likovnog odgoja, šport. U programu imaju svoje uobičajene programe koji se

mogu ostvariti u suorganizaciji i potporom mjesne Hrvatske samouprave, naime za njih od obrazovnog okruga dobiva se minimalna podrška.

Premda je škola u državnim rukama, serdahelska Seoska samouprava brine se o školskoj zgradi, škola je najesen dobila novu izolaciju, obnavlja se sustav grijanja, što se ostvaruje u okviru natječaja, u iznosu od 54 milijuna forinta. Osnovna škola već više od deset godina surađuje sa Sveučilištem u Zadru, u ustanovi svake godine hospitiraju zadarski studenti, a zauzvrat djeca ljetuju na moru. Taj program također iziskuje dodatna sredstva, stoga program iz godine u godinu potpomaže i Seoska i Hrvatska samouprava.

Sumartonska Osnovna škola „Sv. Stjepana“ djeluje kao područna ustanova serdahelske škole, voditelj je Žolt Trojko. Nažalost, nju pohađa svega 15 učenika, a razredi su spojeni i djecu podučavaju tri pedagoga, učiteljica je hrvatskoga jezika Marija Meződi.

beta

Učenje tamburice u sumartonskoj školi

POZIV

Generalni konzulat Republike Hrvatske u Pečuhu ima zadovoljstvo pozvati Vas u **petak, 7. studenog u 17 sati**, u kulturnu četvrt «Zsolnay» – Galerija **Izlog** i Galerija **Peći** na otvorenje dviju izložaba ULUPUH-a (Udruženja likovnih umjetnika primijenjenih umjetnosti Hrvatske):

- U **Galeriji Izlog** otvara se izložba aksesoirea naziva „**Minimalno i maksimalno**“ na kojoj izlaže 14 autora, modnih i tekstilnih dizajnera te oblikovatelja nakita, članova ULUPUH-a – kustosica je izložbe Ana Lendvaj – svaki se autor predstavlja s dva rada: jednim u najmanjoj logičnoj, minimalnoj verziji, a drugi u najvećoj logičnoj, maksimalnoj verziji. Uporabna vrijednost rada pritom nije smjela biti ukinuta.

- U **Galeriji Peći** otvara se izložba ULUPUH-ove Sekcije za fotografiju naziva „**Aktualno 4 – Memory Code Project 014**“. Izlaže 31 autor fotograf, a kustosica je izložbe Višnja Slavica Gabout, koja će izložbu i otvoriti. Fotografije su zamišljene kao vizualne matrice posebne „memorijske kartice“, a izložbeni projekt kao „vremenska kapsula“ za pohranu slikovnih podataka za budućnost.

- Uz izložbu Aktualno 4, putem projekcije predstaviti će se **monografija „Sto godina hrvatske scenografije i kostimografije 1909. – 2009.“** autorice Ane Lederer, Martine Petranović i Ivane Bakal. U raskošno opremljenom i bogato ilustriranom izdanju na 396 strana predstavljen je izbor kostimografskih i scenografskih ostvarenja u formi skica, maketa i fotografija predstava u stotinu godina, od 1909. do 2009., te je riječ o prvoj takvoj knjizi u Hrvatskoj. Uz potporu Generalnog konzulata Republike Hrvatske u Pečuhu, organizatori izložaba jesu ULUPUH, Uprava Zsolnayjeve baštine iz Pečuha i Mađarski kulturni institut u Zagrebu. Gostovanje je ostvareno uz financijsku potporu Ministarstva kulture Republike Hrvatske, Gradskog ureda za obrazovanje, kulturu i sport grada Zagreba i samih autora/izlagača. Izložbe će se u Pečuhu moći pogledati **do 23. studenoga 2014.**

SOMBOR – U organizaciji Udruženja građana «Urbani Šokci», 7. studenog u Somboru se priređuju Dani hrvatske kulture. Program počinje u 18 sati u tamošnjemu Gradskom muzeju (Trg Republike 4) otvorenjem međunarodne izložbe starih fotografija pod nazivom „LIPI KO' SLIKA“ i «NABOŽNI PREDMETI». Suradnici izlagači jesu HKPD «S. S. Kranjčević» Bereg (Bački Breg), KUDH «Bodrog» Monoštor (Bački Monoštor), KPZH «Šokadija» Sonta, UG «Tragovi Šokaca» Bač, HKUPD «Dukat» Vajska, HKPU «Zora» Vajska, HKUPD «Matoš» Plavna. Gosti izlagači jesu vinkovački Gradski muzej (Hrvatska), santovačka Hrvatska samouprava i Hrvatske udruge iz Gajića i Draža (Hrvatska). Manifestaciju podupiru Veleposlanstvo Republike Hrvatske u Beogradu, Hrvatsko nacionalno vijeće u Subotici, Pokrajinski sekretarijat za obrazovanje, propise, upravu i nacionalne zajednice u Novom Sadu. Slijedi kulturno-zabavni program koji će se prirediti u Gradskoj kući (Trg Svetog Trojstva 1) uz predstavljanje CD-a «Faljen Isus, Divice» Kraljice Bodroga Monoštor, stihove govore Marica Mikrut, Tonka Šimić i Marija Šeremešić, te Koncert tamburaškog orkestra.

PRISKA; PETROVO SELO – Hrvatsko kazališće Pečuha gostuje ov vikend u Gradišću. 8. novembra, u subotu u 17 uri, nastupa u prisičkom Kulturnom domu, a 9. novembra, u nedjelju od 15 uri, u petrovskom Kulturnom domu se prikazuje pučka igra od Antuna Karagića „Svijest“. Redatelj je Slaven Vidaković.

6. Koljnofski književni susreti

U organizaciji Društva Hrvati i Hrvatske samouprave Šoprona, ov tajeđan jur od srijede, na području Gradišća gostuju hrvatski književnici. 6. Koljnofski književni susreti na četvero-dnevnoj ekskurziji i službenom posjetu su primili uz poznate pjesnike i pisce ki su jur većkrat pohodili naše kraje: Đuru Vidmarovića, dr. Igora Šipića, Darka Pernjaka, Tomislava Marjana Bilosnića i nakladnika Zorana Boškovića, a ovput su pozvani još i dičji pisac Robert Mlinarec kot i Božidar Glavina i Denis Peričić. Pjesnički večer su imali 5. novembra, u srijedu, u kafiću Nazdravlje u Petrovom Selu, a drugi dan dičji pisci su gostovali i u mjesnoj Dvojezičnoj školi, dokle je ostatak ekipe pohodio Erdődyjev kaštel u Eberavi. U Koljnofu književnike, po običaju, primio je i načelnik sela Franjo Grubić, a otpodne je put peljao u Vedešin. Uvečer su gosti sudjelovali na prezentaciji knjige gradišćansko-hrvatskoga pjesnika i novinara Jurice Čenara u borištofskoj KUGi. U petak, od 9 do 13 uri, prvi put se održava prevoditeljska djelaonica s gradišćanskim pisci, studenti i zaljubljeniki književnosti, a otpodne je posvećeno gradu i znamenitostim Šoprona. Od 20 uri u koljnofskom Domu kulture predstavlja se novi kaza-

lišni kusić. 8. novembra, u subotu, od 10 uri se začme okrugli stol na temu hrvatski identitet, a uvečer slijedi književni večer gostov u restoranu Levanda.

Tomislav Marjan Bilosnić i Petar Tyrán i ljetos će se moći najti

SAMBOTEL – Kuglački klub Croatica ponovo poziva sve ljubitelje kuglačkoga športa iz svih gradišćansko-hrvatskih naselja da se javu na Hrvatsko naticanje u kuglanju. Vrime naticanja je predvidjeno 23. novembra, u nedjelju, u sambotelskom VAOSZ-u. Organizatori čekaju četveročlane muške i ženske grupe ter omladinske ekipe. Prijave tribi poslati do 17. novembra na mail: horvathjosefne15@gmail.com ili morete se javiti kod predsjednika Kuglačkoga kluba Croatica, Józsefa Horvátha na telefonu: 30-5192812. Točno vrime naticanja grup će se izvlíci 20. novembra, potom budu sve najavljene ekipe obavješćene. Svaka grupa mora platiti na mjestu naticanja 4000 Ft. Čekamo vaše prijave!

SANTOVO – Nakon osnivačke sjednice 22. listopada, u Santovu je poslije dva dana održana izvanredna sjednica samouprave naselja. Seosko vijeće tom je prigodom usvojilo odluku o odabiru izvođačke tvrtke u okviru javne nabave projekta za izgradnju asfaltne ceste od naselja do marijanskoga svetišta na santovačkoj Vodici. Tako se potporom mađarske vlade projekt vrijedan 60 milijuna forinta treba ostvariti najkasnije do 30 lipnja 2015. godine. Želja je Santovaca da se asfaltna cesta izgradi do 13. svibnja iduće godine kada počinju redovite mjesečne pobožnosti Fatimske Gospe koje traju do listopada. Međutim, dovršetak radova ponajprije ovisi o pribavljanju potrebnih dozvola za početak izvođačkih radova.

KISEG - Hrvatska samouprava dotičnoga grada Vas poziva na Hrvatski dan, 8. novembra, u subotu. Od 16 uri svetu mašu na hrvatskom jeziku služi dr. Anton Kolić, ratištovski farnik u crkvi Sv. Emericha. Jur po običaju, potom slijedi polaganje vijenca kod spomen-ploče pjesnika Mate Meršića Miloradića, ki se je školovao u Kisegu. Od 17.30 uri u tvrdjavi Nikole Jurišića nastupaju gosti iz Orehovice, KUD Fijolica ter mjesni hrvatski zbor Zora. Od 18 uri je predviđeno prijateljsko druženje, večera i zabava na glazbu petroviskoga muzičara Janoša Timara.

BIZONJA - U ovom sjevernogradšćanskom selu je 29. oktobra, u srijedu, održana generalna sjednica Bizonjskoga hrvatskoga društva, čiji je dosadašnji predsjednik Balaž Martinšić, javno odstupio od ove funkcije. Pokidob na njegovo mjesto nije najden nigdor, kako je donedavni predsjednik rekao, društvo se raspada. Hrvatsko bizonjsko društvo već od dvadeset ljet je funkcioniralo pod peljanjem kulturne djelatnice Tilde Kőrösi. Po nje odseljenju iz Bizonje, peljačtvo prikzame na kratko vrime Klaudija Šmatović, a od 2012. ljeta mladi povjesničar sela, Balaž Martinšić. Uz ostalo hodočašća, žetveni dani, božićni programi su bili organizirani pod okriljem društva, a gdo će se odsad skrbiti za kulturno djelovanje u naselju, to je trenutačno još pod upitnikom.

BUDIMPEŠTA - Misa na hrvatskome jeziku bit će u nedjelju, 9. studenoga u 17 sati, u crkvi Rana sv. Franje. Služit će ju Vjenceslav Tot.

POGAN - U tamošnjemu seoskom domu kulture 15. studenoga, u nizu pod nazivom „Moja izložba“ priređuje se izložba Age Dragovac „Korijeni“.

2014

DAN HRVATA HORVÁT NAP

**HRVATSKA DRŽAVNA SAMOUPRAVA
I SAVEZ HRVATA U MAĐARSKOJ**
Vaš pozivaju da svojom nazočnošću uveličate

**DAN HRVATA koji će biti održan
15. studenog 2014.
godine u Budimpešti**

Pokrovitelji Dana Hrvata:
IVO JOSIPOVIĆ
predsjednik Republike Hrvatske
JÁNOS ÁDER
predsjednik Mađarske

Mjesto održavanja priredbe:
**Kulturni centar Miklós Radnóti
(RaM Colosseum) Budimpešta XIII., Kárpát u. 23.**

U slučaju spriječenosti:
+36-1-303-6093, e-mail: hrsamouprava@chello.hu

12. HORVÁT EST HRVATSKO VEČE

*Hrvatska samouprava grada Harkanja 08.11.2014. godine
srdčano Vas poziva na svoju 12. priredbu.*

PROGRAM:

- 17.00 sveta misa na hrvatskom jeziku u katoličkoj crkvi
- 18.30 kulturni program u kulturnom domu
 - > KUD „BELICA“ (HR)
 - > KUD „ČEPINSKI MARTINCI“ (HR)
 - > KUD „ĐERAM“ (HR)
 - > KUD „Mohačkog šokačkog kera“
 - > ŽPZ „KORJENI“
 - > KUD „Ladislav Matušek“
 - > Mješoviti pjevački zbor Harkanja

20.00 Večera

20. 00 Druženje uz glazbu orkestra Podravka

OBAVIJEST

Hrvatska državna samouprava u sklopu „Croatidae 2014“ organizira **Predstavljanje u izlaganju projektnih tema.**

Natjecatelji trebaju istražiti i opisati, uz priključene priloge (fotomaterijale, crteže i dr.), svoju školu (prošlost, sadašnjost, zbratimljene veze, tradicionalne priredbe). Prijaviti su se mogli, do 4. studenoga, učenici 5. – 8. razreda (škole s predmetnom nastavom i dvojezične škole u Mađarskoj).

Ovogodišnja tema natjecanja bila je **MOJA ŠKOLA.**

Učenici su dužni nakon prikupljanja, svrstavanja i obradbe informacija, materijala formirati radne skupine za prikaz. Iz jedne škole mogla su se prijaviti maksimalno osam učenika s dva pratitelja. Način je izlaganja projektnih tema slobodan. Usmeno izlaganje učenika treba biti popraćeno informativnim panoom ili računalnim prikazom izabrane teme. Ako tema dopušta, učenici mogu pripremiti sitne suvenire koje mogu podijeliti sudionicima. Natjecanje se predviđa **25. studenoga 2014.** (utorak) u santovačkoj Hrvatskoj školi.